

MUUSIKA AINEKAVA

Gümnaasiumi muusikaõpetusega taotletakse, et õpilane:

- tunnetab muusika võimalusi ning näeb selle rakendusi nii enese elu ja tegevuse kui ka suhtluse, ümbritseva maailma mõtestamise, mõjutamise ning kujundamise vahendina;
- väärtustab muusikat kui tähtsat osa inimkonna kultuuris; teadvustab ennast rahvuskultuuri kandjana: mõistab ja väärtustab kooriliikumise ning laulupidude sotsiaal-poliitilist olemust ja muusikahariduse tähendust;
- osaleb muusikaelus, on omandanud valmisoleku muusikalisteks tegevusteks ning elukestvaks muusikaharrastuseks;
- oskab muusikat kriitiliselt kuulata, analüüsida ja tõlgendada; rakendab loovust muusikalises eneseväljenduses;
- teadvustab ja järgib intellektuaalse omandiga kaasnevaid õigusi ning kohustusi; kasutab nüüdisaegseid infotehnoloogiavahendeid;
- arvestab kaaslast ning väärtustab koostööd;
- orienteerub heliloomingu, interpretatsiooni, muusikapedagoogika jt muusikavaldkonna elukutsetes ja edasiõppimisvõimalustes.

Gümnaasiumis läbitakse kolm muusika kursust.

10. klass 1. kursus „Uusaegse helikeele kujunemine“

11. klass 2. kursus „Romantism. Rahvuslikkuse kujunemine muusikas“

12. klass 3. kursus „Eesti muusikalugu“

Gümnaasiumi lõpuks taotletavad teadmised, oskused ja hoiakud

Õpilane:

- huvitub muusikast kui kunstiliigist, väärtustab helikultuuri eri ilminguid, teadvustab ja arendab muusikategevuste kaudu oma võimeid;
- teadvustab ning mõistab muusika ja muusikalise suhtlemise rolli enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse tasakaalustamise võimalusena, identiteedi kujundajana ning ümbritseva maailma mõtestajana; on kujundanud valmisoleku elukestvaks muusikaharrastuseks;
- osaleb aktiivselt musitseerimises: tegutseb koos teistega, vastutab enda tegevuse eest rühmas (klassis, kooris, ansambelis vm);

- teadvustab ennast rahvuskultuuri kandjana: väärtustab Eesti muusikatraditsioone ja on nende edasikandja laulja ja/või pillimängijana ning osaleb laulupidudel;
- seostab muusikat ja helikultuuri teiste eluvaldkondadega, mõistab kultuuri, ühiskonna, teaduse ja tehnoloogia omavahelisi seoseid;
- rakendab omandatud muusikateadmisi ja -oskusi loometegevuses: julgeb katsetada, aktsepteerib enda ja kaaslaste muusikalise eneseväljenduse viise;
- suhtub kriitilis-loovalt muusika ja kultuurimaastiku ilmingutesse, muusikaüritustel ja õppekäikudel kogetusse, oskab oma arvamusi teadmiste põhjal analüüsida ja tõlgendada;
- valib endale meelepärase(d) muusikaga tegelemise viisi(d), hindab oma kogemust ja jagab seda kaaslastega;
- mõistab enda õigusi ja kohustusi helikultuuri tarbijana, oskab hinnata muusikamaailmas tegutsevate inimeste tööd;
- tegutseb eetiliselt ja ohutult (sh autoriõigust arvestades) nii reaalsetes kui ka virtuaalsetes kultuurikeskkondades, suhtub kriitiliselt infotehnoloogia ja meedia kujundatud keskkonda.

MUUSIKA 1. KURSUS „UUSAEGSE HELIKEELE KUJUNEMINE“

Muusika kuulamine ja muusikalugu

Õpitulemused

Õpilane:

- võrdleb käsitletud ajastute (keskaja, renessansi, baroki ja klassitsismi) üldkultuurilist tausta, mõistab muusika tähendust ja tähtsust ning rolli inimkonna ajaloos ja eri ajastuil;
- eristab ja võrdleb muusikanäidete varal eri ajastute (keskaja, renessansi-, baroki- ja klassitsismiajastu) muusikat; põhjendab oma arvamust, toetudes teadmistele ning muusika oskussõnavarale;
- leiab infot allikakriitiliselt: koostab essee, referaadi, muusikaürituse arvustuse või lühiuurimuse, kasutades infotehnoloogia ning digivõimalusi;
- tutvub muusikaga tegelemise võimalustega, seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga, tutvub muusikaga seonduvate elukutsete ning õppimisvõimalustega;
- kasutab muusikat kuulates digikeskkondi ja -rakendusi;
- teab autorikaitse seadust ja järgib seda muusikategevustes.
- leiab seoseid paikkonna, Eesti ja Euroopa muusikakultuuri vahel;
- teab vanamuusikaga seotud Eesti heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ja muusika suursündmusi.

Õppesisu

Muusika mõiste, muusika teke ja olemus. Muusika roll vanadel kultuurrahvastel.

Muusika väljendusvahendid. Meloodia, rütm, tempo, tämber, dünaamika, harmoonia, vorm, faktuur.

Keskaeg. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Gregooriuse laul, missa ülesehitus, mitmehäälsuse ja noodikirja kujunemine, rüütlikultuur ja pillid.

Renessanss. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Polüfoonilise muusika areng, ilmalik laul ja seltskonnamuusika, instrumentaalmuusika, reformatsioon ja muutused kirikumuusikas. Žanre tutvustatakse heliloojate loomingust valikuliselt muusika kuulamise kaudu.

Barokk. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Kontsertstiil, õukonnamuusika, ooperi kujunemine, kirikumuusika uued žanrid: kantaat, oratoorium, passioon. Instrumentaalmuusika areng - uued vormid ja žanrid ning pillid. Žanre tutvustatakse heliloojate loomingust valikuliselt muusika kuulamise kaudu. Heliloojad: Claudio Monteverdi, Antonio Vivaldi, Georg Friedrich Händel ja Johann Sebastian Bach.

Klassitsism. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Instrumentaalmuusika vormid ja žanrid, klassikalise sümfooniaorkestri kujunemine, ooperi areng. Viini klassikud Franz Joseph Haydn, Wolfgang Amadeus Mozart, Ludwig van Beethoven. Žanre tutvustatakse heliloojate loomingust valikuliselt muusika kuulamise kaudu.

Vanamuusika Eestis. Ansambliid Vox Clamantis, Hortus Musicus, Rondellus; varasemast muusikast inspireerunud Eesti heliloojad (nt Arvo Pärt, Cyrillus Kreek, Urmas Sisask jt); festivalid (nt Viljandi, Haapsalu ja Tartu vanamuusikafestival jt).

Mõisted

Muusika väljendusvahendid, vaimulik ja ilmalik muusika, gregooriuse laul, missa, neuma, organum, rüütli laulik, motett, reekviem, kaanon, polüfoonia, homofoonia, reformatsioon, luteri koraal, madrigal, ansamblimuusika, ooper, aria, kantaat, oratoorium, passioon, concerto grosso, soolokontsert, süit, prelüüd ja fuuga, kammer- ja orkestrimuusika, sümfooniline muusika, sümfoonia, keelpillikvartett, sonaat.

Praktiliste tööde valik

1. Rühma- või individuaalne töö muusika väljendusvahendite eristamiseks ja iseloomustamiseks: kuulatakse kahte eri stiilis muusikapala, iseloomustatakse 2-3 muusika väljendusvahendit.
2. Keskaja, renessansi- ja barokiajastu muusikanäidete eristamine, iseloomustamine, võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatööna, oma arvamuse põhjendamine.
3. Muusika kuulamistestid.
4. Paaris- või rühmatöö: lühiuurimuse koostamine valitud teema kohta.

5. Õppekäigud muusikaga seotud paikadesse: teatrid, kontserdisaalid, kirikud, muuseumid, sh kodukohaga seotud kultuuriväärtuslikud ehitised, asutused jt.
6. Arvamuse avaldamine / arvustuse kirjutamine muusikaürituse (kontsert, muusikalavastus) ja/või õppekäikude kohta.

Musitseerimine

Musitseerimise rakendamisel lähtutakse täiskasvanuõppe eripärasest ja õppijate individuaalsetest väljakujunenud oskustest ja vajadustest.

Õpitulemused

Õpilane:

- kasutab musitseerides varasemalt omandatud muusikateadmisi ja -oskusi;
- valib endale meelepärase(d) muusikaga tegelemise viisi(d), hindab oma kogemust ja jagab seda kaaslastega;
- laulab ühehäälsid laule kooli üritustel ja/või klassitunnis; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut;
- väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni, on laulupidude traditsiooni edasikandja kuulaja või koorilauljana ning analüüsib kogetut.

Õppesisu

Laulud muusikaloo illustreerimiseks.

Eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega seotud laulud.

Laulud õpilaste individuaalsest huvist lähtuvalt, esinemisoskuse ning kriitilise mõtlemise arendamiseks ja tundeelu rikastamiseks.

Pillimängu rakendatakse individuaalselt ning võimalusel ühismusitseerimisel muusikaloo illustreerimiseks või rütmiliste kaasmängude loomiseks koolis olemasolevate pillidega.

MUUSIKA 2. KURSUS „ROMANTISM. RAHVUSLIKKUSE KUJUNEMINE MUUSIKAS“

Muusika kuulamine ja muusikalugu

Õpitulemused

Õpilane:

- leiab seoseid paikkonna, Eesti ja Euroopa muusikakultuuri vahel;

- teab Eesti heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ja muusika suursündmusi;
- võrdleb käsitletud ajastute (klassitsismi- ja romantismiajastu) üldkultuurilist tausta, loob seoseid varasemate aegade ja nüüdisaja muusikakultuuri vahel ning mõistab muusika rolli eri ajastuil;
- eristab ja võrdleb muusikanäidete varal eri ajastute muusikat; põhjendab oma arvamust, toetudes teadmistele ning muusika oskussõnavarale;
- leiab infot allikakriitiliselt: koostab esse, referaadi, muusikaürituse arvustuse või lühiuurimuse, kasutades infotehnoloogia ning digivõimalusi;
- tutvub muusikaga tegelemise võimalustega, seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga, teab muusikaga seonduvaid elukutseid ning õppimisvõimalusi;
- väljendab oma arvamust ning analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid muusikaüritusi ja õppekäike, rakendades omandatud teadmisi ning muusikasõnavara;
- kasutab muusikat kuulates digikeskkondi ja -rakendusi;
- teab autorikaitse seadust ja järgib seda muusikategevustes.

Õppesisu

Romantism. Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Kammerlaul, klaveri- ja teised instrumentaalsed väikevormid, orkestrimuusika areng, sümfoonia, programmiline muusika, (sümfooniline poem ja süit), lavamuusika areng (ooper, operett, ballett). Rahvuslikud koolkonnad: Vene-, Norra ja Soome muusika. Žanre tutvustatakse heliloojate loomingust valikuliselt muusika kuulamise kaudu. Heliloojad: Franz Schubert, Fryderyk Chopin, Ferenc Liszt, Johannes Brahms, Giuseppe Verdi, Richard Wagner, Pjotr Tšaikovski, Edvard Grieg, Jean Sibelius.

20. sajandi I poole muusikastiilid ja suunad (hilisromantism, impressionism, ekspressionism, neoklassitsism). Ajastu kultuurilooline taust ja muusika väljendusvahendid. Muusikastiile tutvustatakse muusika kuulamise kaudu järgmiste heliloojate loomingust: Gustav Mahler, Richard Strauss, Claude Debussy, Maurice Ravel, Igor Stravinski, Arnold Schönberg. Käsitletud ajastute ja stiilide muusika Eesti teatrites ja kontserdisaalides nüüdisajal, klassikalised esituskoosseisud: sümfooniaorkestrid, kammeransamblid, koorid; interpreetid.

Mõisted

Sümfoonia, sonaat, keelpillikvartett, instrumentaalkontsert, kammerlaul, klaveriminiatuurid (etüüd, prelüüd, nokturn, ballaad, eksrompt, rapsoodia jt), programmiline muusika, sümfooniline poem, sümfooniline süit, lavamuusika, ooper, ballett, operett, interpret, virtuoos, atonaalsus, tonaalsus, dodekafoonia, kromaatileine helirida, dissonants.

Praktiliste tööde valik

1. Klassitsismi ja romantismi muusikanäidete eristamine, iseloomustamine, võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatööna, oma arvamuse põhjendamine.
2. Muusika kuulamistestid.
3. Paaris- või rühmatöö: lühiuurimuse koostamine valitud teema kohta.
4. Õppekäigud muusikaga seotud paikadesse: teatrid, kontserdisaalid, kirikud, muuseumid, sh kodukohaga seotud kultuuriväärtuslikud ehitised, asutused jt.
5. Arvamuse avaldamine / arvustuse kirjutamine muusikaürituse (kontsert, muusikalavastus) ja/või õppekäikude kohta.

Musitseerimine

Musitseerimise rakendamisel lähtutakse täiskasvanuõppe eripärast ja õppijate individuaalsetest väljakujunenud oskustest ja vajadustest.

Õpitulemused

Õpilane:

- kasutab musitseerides varasemalt omandatud muusikateadmisi ja -oskusi;
- valib endale meelepärase(d) muusikaga tegelemise viisi(d), hindab oma kogemust ja jagab seda kaaslastega;
- laulab ühehäälseid laule kooli üritustel ja/või klassitunnis; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut;
- väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni, on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja või kuulajana ning analüüsib kogetut.

Õppesisu

Laulud muusikaloo illustreerimiseks.

Eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega seotud laulud.

Laulud õpilaste individuaalsest huvist lähtuvalt, esinemisoskuse ning kriitilise mõtlemise arendamiseks ja tundeelu rikastamiseks.

Pillimängu rakendatakse individuaalselt ning võimalusel ühismusitseerimisel muusikaloo illustreerimiseks või rütmiliste kaasmängude loomiseks koolis olemasolevate pillidega.

MUUSIKA 3. KURSUS „EESTI MUUSIKALUGU“

Muusika kuulamine ja muusikalugu

Õpitulemused

Õpilane:

- leiab seoseid paikkonna, Eesti ja Euroopa muusikakultuuri vahel;
- teab Eesti heliloojaid, interpreete, dirigente, ansambleid, orkestreid ja muusika suursündmusi
- tunneb eesti pärimusmuusikat, rahvusliku muusikakultuuri sünni- ja arengulugu ning loob seoseid Eesti muusikakultuuri mineviku ja nüüdisaja vahel;
- võrdleb käsitletud ajastute (keskaja, renessansi, baroki, klassitsismi, romantismi, 20. sajandi) üldkultuurilist tausta; loob seoseid varasemate aegade ja nüüdisaja muusikakultuuri vahel ning mõistab muusika rolli eri ajastuil;
- eristab ja võrdleb muusikanäidete varal eri ajastute muusikat; põhjendab oma arvamust, toetudes teadmistele ning muusika oskussõnavarale;
- leiab infot allikakriitiliselt: koostab essee, referaadi, muusikaürituse arvustuse või lühiaurimuse, kasutades infotehnoloogia ning digivõimalusi;
- teeb valiku muusikaga tegelemise võimalustest, seostab muusikat enda vaimse, füüsilise ja emotsionaalse heaoluga, teab muusikaga seonduvaid elukutseid ning õppimisvõimalusi;
- väljendab oma arvamust ning analüüsib kuulatud ja/või virtuaalseid muusikaüritusi ja õppekäike, rakendades omandatud teadmisi ning muusikasõnavara;
- kasutab muusikat kuulates digikeskkondi ja -rakendusi;
- teab autorikaitse seadust ja järgib seda muusikategevustes.

Õppesisu

Pärimusmuusika. Folkloor, regilaul ja regilaulu liigid, rahvapillid, rahvatantsud, uuem rahvalaul, laulumängud. Pärimusmuusika seosed nüüdisajaga. Muusikanäited eesti pärimusmuusikast.

Rahvuslikkuse kujunemine Eesti muusikas. Koorikultuuri ja laulupidude traditsiooni kujunemine ning seosed nüüdisajaga. Esimesed rahvuslikud heliloojad. Muusikanäidete valik järgmiste heliloojate loomingust: Aleksander Kunileid, Friedrich Saebelman, Karl August Hermann.

Eesti professionaalse muusikakultuuri kujunemine. 20. sajandi I poole muusikastiilide ja suundade mõjud Eesti heliloojate loomingus. Eesti esimesed professionaalsed heliloojad ja muusikud, esimesed sümfoonilised ja vokaalsümfoonilised suurteosed eesti muusikas. Rahvusliku helikeele kujunemine koorimuusikas, vokaal- ja instrumentaalmuusikas ning lavamuusikas. Muusikanäidete valik järgmiste heliloojate loomingust: Miina Härma, Mihkel Lüdigi, Rudolf Tobias, Artur Kapp, Mart Saar, Cyrillus Kreek, Heino Eller, Eduard Tubin.

Ülevaade 20. sajandi II poole muusikastiilidest ja –suundadest (avangardism, minimalism, postmodernism). Muusikastiile tutvustatakse muusika kuulamise kaudu valikuliselt järgmiste heliloojate loomingust: John Cage, Pierre Boulez, Karlheinz Stockhausen, Steve Reich, Philip Glass.

Eesti muusika ja muusikaelu 20. sajandi II poolel. 20. sajandi II poole muusikasuundade peegeldused eesti koori- ja instrumentaalmuusikas. Uued suunad 21. sajandil. Rahvuskultuuri kaotused 1940-1955, süvamuusika arengusuunad nõukogude okupatsiooni tingimustes, laulev revolutsioon, muusika taasiseseisvunud Eestis. Muusikanäited valikuliselt järgmiste heliloojate loomingust: Eduard Tubin, Gustav Ernesaks, Veljo Tormis, Ester Mägi, Eino Tamberg, Jaan Rääts, Arvo Pärt, Lepo Sumera, Raimo Kangro, Alo Mattiisen, Urmas Sisask, Erkki-Sven Tüür, Tõnu Kõrvits, Helena Tulve, Pärt Uusberg jt.

Mõisted

Rahvamuusika, pärimusmuusika, kunstmuusika, regilaul, regivärss, uuem rahvalaul, vaimulik rahvalaul, rahvapillid, *liedertafel*-stiil, rahvusromantism, rahvuslik ärkamisaeg, laulupidu, hilisromantism, impressionism, neoklassitsism, ekspressionism, avangardism, postmodernism, minimalism, kromaatileine helirida, dissonants, konsonants, atonaalsus, tonaalsus, dodekafoonia, aleatoorika, eklektika *happening* ja *performance* (tegevuskunst), elektronmuusika, klaster, multimeedia, tintinnabuli, nüüdismuusika, tegevuskunst, popmuusika, levimuusika, süvamuusika.

Praktiliste tööde valik

1. Eesti rahvamuusika muusikanäidete eristamine, iseloomustamine, võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatööna, oma arvamuse põhjendamine.
2. Kaasaegse regilaulu teksti loomine.
3. Perekonna pärimuse kogumine/tutvustamine(nt perekonna jõulutraditsioonide kohta).
4. Muusika kuulamistestid.
5. 20. ja 21. sajandi muusikastiilide ning nende peegelduste eristamine eesti heliloojate loomingus; muusikanäidete iseloomustamine, võrdlemine nii üksi, paaris kui rühmatööna, oma arvamuse põhjendamine.
6. Õppekäigud muusikaga seotud paikadesse: teatrid, kontserdisaalid, kirikud, muuseumid, sh kodukohaga seotud kultuuriväärtuslikud ehitised, asutused jt (sh virtuaalsed)
7. Arvamuse avaldamine / arvustuse kirjutamine muusikaürituse (kontsert, muusikalavastus) ja / või õppekäikude kohta.

Musitseerimine

Musitseerimise rakendamisel lähtutakse täiskasvanuõppe eripärast ja õppijate individuaalsetest väljakajunenud oskustest ja vajadustest.

Õpitulemused

Õpilane:

- kasutab musitseerides varasemalt omandatud muusikateadmisi ja -oskusi;
- valib endale meelepärase(d) muusikaga tegelemise viisi(d), hindab oma kogemust ja jagab seda kaaslastega;
- laulab ühehäälseid laule kooli üritustel ja/või klassitunnis; osaleb laulurepertuaari valimisel ning põhjendab oma valikut;
- väärtustab ja hindab ühislaulmise traditsiooni, on laulupidude traditsiooni edasikandja koorilaulja või kuulajana ning analüüsib kogetut.

Õppesisu

Laulud muusikaloo illustreerimiseks.

Eesti rahvakalendri ja riiklike tähtpäevadega seotud laulud.

Laulud õpilaste individuaalsest huvist lähtuvalt, esinemisoskuse ning kriitilise mõtlemise arendamiseks ja tundeelu rikastamiseks.

Pillimängu rakendatakse individuaalselt ning võimalusel ühismusitseerimisel muusikaloo illustreerimiseks või rütmiliste kaasmängude loomiseks koolis olemasolevate pillidega.